

**Commissie
Grondwater**
Oud Hillegersberg

IGS initiatiefgroep
grondwater
Statenlaan

Hoofdlijnen bewonersavond “Droge voeten en natte palen”

30 maart 2017, Lommerrijk, Rotterdam

1. Beleid onttrekken grondwater.

Het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) heeft Arcadis gevraagd te adviseren bij het aanwijzen van kwetsbare gebieden en het herzien van het beoordelingskader voor het onttrekken van grondwater. Het beheersgebied van het HHSK blijkt te bestaan uit een lappendeken van praktisch aaneengesloten, deels overlappende kwetsbare functies. Dit leidde tot het advies om het gehele beheersgebied als kwetsbaar voor de onttrekking van grondwater aan te wijzen en hierop het proces van het beoordelen van aanvragen en het verlenen van vergunningen in te richten. Het advies van Arcadis wordt thans uitgewerkt in beleidsregels. In de toekomst worden vergunningen verleend op basis van risico's voor gebruiksfuncties. En als de risico's niet voldoen aan de gestelde eisen van het beoordelingskader, dan wordt geen vergunning verleend.

2. Haalbaarheid lokale peilopzet watergangen

Het HHSK heeft Witteveen en Bos opdracht gegeven om onderzoek te doen naar de haalbaarheid van lokale peilopzet. De conclusies vanuit het perspectief van beheer van grondwater zijn dat lokale peilopzet in combinatie met infiltratie van oppervlaktewater:

- de grondwaterstand, al is dat niet overal, effectief verhoogt;
- een aanmerkelijk financieel rendement heeft;
- de bodemdaling vermindert;
- het risico van wateroverlast aan het maaiveld niet vergroot;
- het risico van grondwateroverlast wel vergroot (kelders, souterrains en achtertuinen);
- de groenvoorziening, afhankelijk van soort en wortelstelsel, bedreigt dan wel bevordert.

Het HHSK zal op afzienbare termijn het peilbesluit niet herzien. Andere minder ingrijpende, eenvoudigere en minder kostbare middelen zijn effectiever om de grondwaterstand op orde te brengen dan het aanpassen van het peilgebied en het watersysteem.

3. Masterplan duurzaam grondwaterbeheer funderingsrisicogebied Hillegersberg

In de afgelopen tien jaar is in het funderingsrisicogebied Hillegersberg veel onderzoek verricht. Deze onderzoeken zijn de basis voor het op deze avond gepresenteerde masterplan van de bewoners. De meest doelmatige maatregel om het grondwater op peil te brengen is het vervangen van riolen met het meeleggen van infiltratieleidingen. De gemeente is met het toepassen van waterpasserende verharding en het aansluiten van straatkolken op infiltratieleidingen succesvol met het afkoppelen van hemelwater van het rioleringsstelsel. De Bloemenbuurt is geschikt voor het infiltreren van oppervlaktewater in het openbaar gebied. In de Bloemenbuurt hebben bewoners onderzocht of maatregelen op particulier terrein effectief zijn om de grondwaterstand te verhogen. Het antwoord is nee.

Het “Masterplan grondwaterbeheer funderingsrisicogebied Hillegersberg” bestaat uit zes opgaven waarvan twee opgaven van de eerste prioriteit (hoge urgentie: Bloemenbuurt en Gravenbuurt) en vier opgaven van de tweede prioriteit. Het plan loopt tot 2021. Joost Eerdmans heeft zijn ambtenaren gevraagd bij deze opgaven plusjes en minnetjes te zetten. Op kleidammen na zijn het plusjes. Joost Eerdmans zegt toe mee te werken aan de uitvoering van het masterplan. Dorenda Gerts vindt de uitnodiging heel goed. Grondwater is niet de primaire taak van het waterschap, maar als het HHSK in termen van communicatie of anderszins een bijdrage kan leveren dan zal zij dat niet nalaten.

4. Opgave Statenlaanbuurt

In het Statenlaankwartier wordt de riolering over twee jaar vervangen. Bewoners werken aan een pilot om op het schaalniveau van de wijk de ernst van de funderingsproblematiek vast te stellen en bij het vervangen van riolen gerichte maatregelen te nemen om een duurzame dekking van het funderingshout te verkrijgen. Het is een opgave van de tweede prioriteit. Joost Eerdmans zegt positief te staan bij een dergelijke preventieve, innovatieve aanpak.

5. Opgaven Bloemenbuurten en Gravenbuurt

In de Bloemenbuurten en Gravenbuurt treedt grootschalige droogstand op. Aan Dorenda Gerts en Joost Eerdmans wordt de volgende vraag gesteld: zijn HHSK en gemeente bereid om samen met de eigenaren van de Bloemenbuurten en Gravenbuurt een plan op te stellen om droogstand van het funderingshout zoveel mogelijk te voorkomen? Dorenda Gerts antwoordt dat zij als hoogheemraad haar nek uit zal steken om met deze pilot (proeftuin) van start te gaan.

Joost Eerdmans beantwoordt de vraag volmondig met ja, de gemeente doet graag mee met de pilot Bloemenbuurt en Gravenbuurt. Hij gelooft in heldere afspraken en in doen wat je zegt. Joost Eerdmans zegt toe op korte termijn het aanvoeren van oppervlaktewater uit te laten werken. Dit is inherent aan de door hem gesteunde motie “pomp”. Hij vindt het belangrijk dat bij dit soort innovaties gebruik gemaakt wordt van de fondsen van het Citylab.

De behandelende ambtenaar van de gemeente stelt dat de pomp niet zaligmakend is. Hij vraagt zich af of met een pomp het grondwater op het gewenste peil gebracht kan worden, het is mogelijk dat er water “verdwijnt”, daar is niets aan te doen. Tevens zijn de gevolgen van het opzetten van het grondwaterpeil nog niet te overzien. Hierbij speelt onder meer de verantwoordelijkheid en de aansprakelijkheid voor grondwateroverlast. Bewoners vinden deze antwoorden ontwijkend. Op de vragen “wat is niet voldoende uitgewerkt in de huidige rapporten en welke extra informatie heeft de gemeente nog nodig om tot een besluit te komen?” komt geen bevredigend antwoord.

De discussie wordt afgesloten met een advies van een medewerker van het Kennis Centrum Aanpak Funderingsproblematiek (KCAF). Hij stelt dat er altijd onzekerheden zijn, je kunt het niet allemaal uitrekenen, je moet zoeken naar een optimum in de praktijk. Dit kan je regelen met een convenant, waarbij afspraken tussen gemeente, waterschap en bewoners gemaakt worden over geld, verantwoordelijkheden en (rand) voorwaarden.

Commissie
Grondwater
Oud Hillegersberg

IGS
initiatiefgroep
grondwater
Statenlaan

Verslag bewonersavond “Droge voeten en natte palen” 30 maart 2017, Lommerrijk, Rotterdam

Op 30 maart 2017 is in Lommerrijk de 4e bewonersavond “Droge voeten en natte palen” gehouden. Deze avond is georganiseerd door het Samenwerkingsverband Bewonersgroepen Droge Voeten Natte Palen Funderingsrisicogebied Hillegersberg, in samenwerking met de gemeente Rotterdam en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK). In dit verslag zijn de - op de bewonersavond gegeven - presentaties samengevat. Deze presentaties en het op deze avond gepresenteerde “Masterplan duurzaam grondwaterbeheer funderingsrisicogebied Hillegersberg” zijn te vinden op website [www.inhillgersberg.nl /grondwater](http://www.inhillgersberg.nl/grondwater). Bijzondere aandacht wordt besteed aan de beantwoording van de vragen van bewoners die na de presentaties en tijdens het panel debat gesteld zijn.

1) Inleiding

Om 20.00 uur heet voorzitter Antoinette Laan de tweehonderdenvijftig aanwezigen welkom. Zij geeft het woord aan Tineke van Oosten. Tineke spreekt namens de commissie grondwater Oud Hillegersberg (cgOH), de bewonersgroep “Grondwater op peil” (opvolger van het project Goed gefundeerd! en het Bewonersinitiatief Kleiwegkwartier) en de Initiatiefgroep Statenlaankwartier (ISG). Deze bewonersgroepen zijn een samenwerkingsverband aangegaan (“Droge voeten en natte palen Hillegersberg”).

Tineke memoreert dat bewoners al tien jaar actief zijn bij het op orde brengen van het grondwater. In 2013 zijn voor de wijk Oud Hillegersberg bestuurlijke afspraken gemaakt tussen de gemeente, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) en de cgOH. In 2016 zijn deze afspraken opgeschaald naar het gehele funderingsrisicogebied Hillegersberg. In de afgelopen tien jaar is de kennis van bodem en grondwater van dit funderingsrisicogebied sterk toegenomen. Vanavond presenteren de gezamenlijke bewonersorganisaties een Masterplan duurzaam grondwater beheer voor het (rode) funderingsrisicogebied Hillegersberg. Een brochure van dit plan wordt bij de toelichting van Sieb de Jong uitgedeeld.

Vervolgens geeft Tineke een samenvatting van de bestuurlijke afspraken. Het HHSK overweegt het peil van het oppervlaktewater met 5 cm te verhogen en het beleid van het onttrekken van grondwater aan te scherpen. Vanavond licht het HHSK de stand van zaken van deze afspraken toe. Inmiddels heeft Rijkswaterstaat in overleg met de bewoners besloten om bij de aanleg van de A16 Rotterdam geen bemaling van grondwater toe te passen. Dit is een baanbrekend besluit.

Conform de afspraken vervangt de gemeente in de komende jaren (voor 2021) de resterende oude riolering in de wijk en overweegt hierbij infiltratie-drainageleidingen mee te leggen. In het openbaar gebied bevordert de gemeente de infiltratie van hemelwater in de bodem. De bewoners infomeren

en adviseren elkaar, onder andere met een website. De bewonersorganisaties organiseren bewonersavonden. Tevens bevorderen de bewonersorganisaties het infiltreren van hemelwater op eigen (particulier) terrein. Afsluitend licht Tineke het programma toe.

2) Beleid onttrekken grondwater

Johan Helmer (HHSK) geeft twee presentaties. De eerste presentatie betreft het beleid over het onttrekken van grondwater. In november 2015 heeft het Algemeen Bestuur van het HHSK met het vaststellen van de Visie grondwater de herziening van het beleid ingezet. Bij deze vergadering heeft de commissie grondwater Oud Hilleegersberg (cgOH) gevraagd om gebieden met houten funderingen als kwetsbare gebieden voor de onttrekking van grondwater aan te wijzen. Het bestuur heeft toegezegd dit serieus te overwegen.

Arcadis is gevraagd te adviseren bij het aanwijzen van kwetsbare gebieden en het herzien van het beoordelingskader voor het onttrekken van grondwater. Dit advies is eind 2016 uitgebracht. Het beheersgebied van het HHSK blijkt te bestaan uit een lappendeken van praktisch aaneengesloten, deels overlappende kwetsbare functies. Dit leidde tot het advies om het gehele beheersgebied als kwetsbaar voor de onttrekking van grondwater aan te wijzen en hierop het proces van het beoordelen van aanvragen en het verlenen van vergunningen in te richten.

De aanvrager van een vergunning voor het onttrekken van grondwater wordt verplicht om bij de aanvraag van een vergunning de effecten en mogelijke risico's voor de gebruiksfuncties te analyseren, evenals een beschouwing te geven van risico-beperkende maatregelen en een plan van monitoring te overleggen. Het HHSK toetst de aanvraag. Verleende vergunningen worden gepubliceerd, onder meer op de website overheid.nl.

Het advies van Arcadis wordt thans uitgewerkt in beleidsregels. Deze worden voor de zomer van 2017 uitgebracht. Hierop kunnen zienswijzen worden ingebracht. Er is geen bezwaar of beroep mogelijk. De verwachting is dat HHSK het nieuwe beleid in september vastgesteld, uiterlijk in november dit jaar.

Bij het stellen van vragen krijgt Ciska Evers uit de Orchideestraat als eerste het woord. Zij vraagt zich af waarom het HHSK nadenkt over het verlenen van vergunningen voor het onttrekken van grondwater, zodat de grondwaterstand verlaagt, terwijl je weet dat het gebied zo kwetsbaar is. Een bij het paneldebat gestelde vraag sluit hierbij aan. Enkele jaren geleden zijn aan de Achterplas flats gebouwd, waarbij tijdens de bouw grondwater is onttrokken. Hierdoor is de grondwaterstand verlaagd. Bewoners van woningen met houten funderingen leiden hierdoor schade. Kan dat zo maar? Esther Krol uit de Gladiolusstraat vraagt zich af waarom er bij het vervangen van riolen 24 uur per dag grondwater gepompt wordt. Zij vertelt dat door het pompen van grondwater in de Rozenlaan het grondwater in haar straat een halve meter gezakt is.

Johan Helmer stelt dat in sommige gevallen het onttrekken van grondwater maatschappelijk onontkoombaar is, bijvoorbeeld bij het vervangen van riolen. Riolen moeten elke 50 tot 75 jaar vervangen worden. In een dergelijke situatie moet je wel grondwater onttrekken. Het beleid geeft hiervoor kaders. Bij het nieuwe beleid is sprake van een soort aardverschuiving. In het verleden werden vergunningen verleend op basis van volumes, in de toekomst worden vergunningen verleend op basis van risico's voor gebruiksfuncties. En als de risico's niet voldoen aan de gestelde eisen van het beoordelingskader, dan wordt geen vergunning verleend. Tevens stelt Johan Helmer dat de

praktijk geleerd heeft, dat bij het vervangen van riolen, het pompen van grondwater gedurende 24 uur per dag noodzakelijk is om de gewenste verlaging van de grondwaterstand te verkrijgen.

3) Haalbaarheid lokale peilopzet

De tweede presentatie van Johan Helmer betreft de lokale opzet van het peil van de polder Berg en Broek. Johan waarschuwt dat de presentatie lang en technisch is. Dit verslag beperkt zich tot hoofdlijnen en conclusies. Eind 2015/begin 2016 heeft HaskoningDHV een onderzoek uitgevoerd naar de opzet van het peil van het oppervlaktewater in Oud Hillegersberg met 5 cm. De hoofdconclusie was dat het effect van peilopzet op de grondwaterstand beperkt is. Deze resultaten zijn toegelicht op de bewonersavond van 24 maart 2016.

De resultaten van het onderzoek van HaskoningDHV waren het uitgangspunt voor een opdracht van HHSK aan Witteveen en Bos om een onderzoek uit te voeren naar het effect van een lokale peilopzet groter dan 5 cm, dit in samenhang met infiltratie van oppervlaktewater in het openbaar gebied. Het eindrapport wordt binnenkort uitgebracht. In nauw overleg met gemeente en bewoners is besloten om voor een gedeelte van de Erasmussingel en de Hoyledesingel de volgende scenario's uit te werken: a) peilopzet met 20 cm alleen, b) infiltratie alleen en c) combinatie van peilopzet en infiltratie. De effecten van deze scenario's op de grondwaterstand zijn doorgerekend met enkele stationaire twee- dimensionaal geohydrologische modellen.

Het rapport geeft conclusies vanuit het perspectief van oppervlaktewaterbeheer en vanuit grondwaterbeheer. Bij oppervlaktewaterbeheer zijn de conclusies dat peilopzet:

- in een deel van de Erasmussingel en de Hoyledesingel mogelijk is;
- geen invloed heeft op de waterberging in het peilgebied;
- de afwatering in westelijke deel van de Erasmussingel wat belemmert;
- een marginaal effect heeft op varende recreatie;
- een beperkte waardedaling van de omliggende bebouwing geeft;
- de doorspoeling vermindert. Hierdoor wordt de (ecologische) waterkwaliteit slechter;
- het waterbeheer door versnippering complexer maakt.

De conclusies vanuit het perspectief van grondwaterbeheer zijn dat lokale peilopzet in combinatie met infiltratie van oppervlaktewater:

- de grondwaterstand, al is dat niet overal, effectief verhoogt;
- een aanmerkelijk financieel rendement heeft;
- de bodemdaling vermindert;
- het risico van wateroverlast aan het maaiveld niet vergroot;
- het risico van grondwateroverlast wel vergroot (natte kelders, souterrains en vernatting van achtertuinen);
- de bestaande groenvoorziening, afhankelijk van soort en wortelstelsel, bedreigt dan wel bevordert.

Kanttekeningen van HHSK bij dit onderzoek zijn:

- peilopzet is ingrijpend en wordt pas overwogen als de effecten van infiltratie alleen (zonder peilopzet) zijn geanalyseerd; of wel heeft peilopzet daadwerkelijk effect boven op datgene wat al met infiltratie is gerealiseerd, denk hierbij aan Oud Hillegersberg;

- de risico's van het extra verhogen van de grondwaterstand voor overige belangen of gebruiksfuncties zijn slechts kwalitatief beoordeeld; enige druk op deze kosten als gevolg van schade kan niet worden uitgesloten;
- in het verlengde van de notitie van Wareco van augustus 2016 is de maatregel van lokale peilopzet in watergangen alleen feitelijk achterhaald, omdat deze minder effectief is;
- belangrijke bedreigingen, die samenhangen met wijziging van bestaand beleid - zoals hier het kunstmatig verhogen van grondwaterstanden boven het normale peil van het oppervlaktewater- zijn veranderingen in juridische verhoudingen en precedent scheppende werking. In dat verband gaat het om aansprakelijkheid voor schade en de leverings- en continuïteitsverwachtingen. Dit is dan ook de reden dat overheden in het algemeen terughoudend reageren op ontwikkelingen waarbij nieuwe diensten worden geleverd.
- het HHSK zal op afzienbare termijn het peilbesluit niet herzien. Los van het feit, dat de tienjarige plicht tot heroverweging van het peilbesluit is komen te vervallen, bieden andere minder ingrijpende, eenvoudigere en minder kostbare middelen een beter alternatief dan het aanpassen van het peilgebied en het watersysteem.

Een bewoonster uit de Violenstraat vraagt aan Johan Helmer wat het HHSK nu gaat doen. Johan stelt voor om deze vraag te beantwoorden bij de bespreking van het masterplan duurzaam grondwaterbeheer, waarbij inzicht wordt gegeven in effectiviteit en kosten van de diverse maatregelen.

4) Presentatie masterplan

Sieb de Jong spreekt namens de samenwerkende bewonersgroepen. Zijn presentatie eindigt met het masterplan duurzaam grondwaterbeheer. De belangrijkste conclusies en bevindingen zijn:

- in het funderingsrisicogebied Hillegersberg is droogstand van funderingshout (paalrot) de dominante oorzaak van funderingsproblemen. Met waterstaatkundige maatregelen kan de grondwaterstand verhoogd worden en kan het funderingshout permanent onder water komen te staan;
- het belangrijkste doel van het masterplan duurzaam grondwaterbeheer Hillegersberg is om het bovenste funderingshout in de komende 70 jaar (levensduur van riolering en infiltratieleidingen is 70 jaar) permanent onder water te zetten, waarbij rekening gehouden wordt met klimaatverandering, vooral het toenemen van natte en droge perioden. Neven doelen zijn het bergen van hemelwater in de grond (afkoppelen van het rioolsysteem) en het tegengaan van bodemdaling;
- Jelle Feenstra, wonende aan het Irisplein, heeft de hemelwaterafvoer van zijn woning afgekoppeld van het riool en in zijn voortuin een infiltratiesysteem aangelegd. Dit systeem werkt goed. Metingen van de grondwaterstand tonen aan dat buien nauwelijks effect hebben op de grondwaterstand op zijn erf. Dit wordt verklaard door een goede doorlatendheid van de ondiepe ondergrond, het water vloeit weg naar de omgeving;
- in de Bloemenbuurt Oost heeft de gemeente waterpasserende verharding aangelegd en zijn de straatkolken aangesloten op infiltratieleidingen. Metingen van burgers tonen aan dat in de periode dec 2016 t/m maart 2017 in het openbaar gebied al het hemelwater in de ondergrond geborgen is (geen afvoer via het riool). Dit toont de effectiviteit aan van het aanleggen van waterpasserende verharding en het aansluiten van straatkolken op infiltratieleidingen. Het afkoppelen van hemelwater heeft echter helaas een beperkt effect op de grondwaterstand in droge perioden;

- het vervangen van grondwaterdrainerende riolen en het meeleggen van infiltratieleidingen zijn de meest effectieve maatregelen om de grondwaterstand in droge perioden te verhogen. In de Bloemenbuurt Oost en West en de Gravenbuurt is de ondergrond geschikt om infiltratieleidingen mee te leggen. Dit vanwege een relatief kleine inzijging van grondwater naar diepe watervoerende lagen en de relatief hoge doorlatendheid van de ondiepe ondergrond, zoals zandcunetten onder wegen en met zand gedempte veengaten;
- in 2011 is in Oud Hillegersberg een infiltratieleiding aangesloten op het oppervlaktewater. De grondwaterstand nabij de infiltratieleiding is veelal 1 tot 2 dm lager dan het peil van het oppervlaktewater. Mogelijke redenen zijn de intredeweerstand van de leidingen, drukverliezen in de infiltratieleiding en het wegzijging van grondwater naar diepe watervoerende lagen.

Vervolgens presenteert Sieb de Jong het “Masterplan duurzaam grondwaterbeheer funderingsrisicogebied Hillegersberg”. Dit plan bestaat uit 6 opgaven, die onderverdeeld zijn in de eerste en tweede prioriteit. In het Kleiwegkwartier zijn 4 opgaven, waarvan twee van de eerste prioriteit (urgent) en twee van de tweede prioriteit. Deze opgaven zijn:

- **Bloemenbuurt Oost en West (eerste prioriteit)**. De opgave is het realiseren van een systeem van infiltratieleidingen met het doel om een duurzame grondwaterdekking van het funderingshout te verkrijgen. Er loopt nog een discussie of de infiltratieleidingen direct aangesloten wordt op het oppervlaktewater met peil NAP -2,85 m of dat het peil in de infiltratieleidingen met een pomp verhoogd wordt tot NAP -2,65 m. Dit wordt straks toegelicht.
- **Gravenbuurt (eerste prioriteit)**. In de Gravenbuurt bij het vervangen van riolen rond het jaar 2000 werd ernstige wateroverlast verwacht en werden drains aangelegd met een drainageniveau van NAP -2,60 tot NAP -2,70 m. In plaats van een stijging is een daling van de grondwaterstand opgetreden met grootschalige droogstand van het funderingshout als gevolg. De opgave is om met spoed de oorzaken van de daling vast te stellen en vervolgens maatregelen te nemen om de grondwaterstand op peil te brengen.
- **Margrietlaanbuurt (tweede prioriteit)**. Hier speelt evenals in de Gravenbuurt een daling van de grondwaterstand als gevolg van rioolvervanging en het aanleggen van drains. De problematiek is minder ernstig dan in de Gravenbuurt.
- **Statenlaankwartier (tweede prioriteit)**. In het Statenlaankwartier wordt de riolering over twee jaar vervangen. Bewoners werken aan een pilot om op het schaalniveau van de wijk de ernst van de funderingsproblematiek vast te stellen en bij het vervangen van riolen maatregelen te nemen om een duurzame dekking van het funderingshout te verkrijgen. Uniek is dat bij het funderingsonderzoek niet een bouwblok centraal staat, maar de wijk; er wordt gewerkt van grof naar fijn. Dit vraagt om een nauwe samenwerking van de bewoners.

In Oud-Hillegersberg zijn twee opgaven van de tweede prioriteit. Deze opgaven zijn:

- **vervanging oude riolen Oud Hillegersberg**. De opgave is om bij het vervangen van de resterende oude riolen maatregelen te treffen om de grondwaterstand op orde te krijgen. De opgave is ook om te onderzoeken of de effectiviteit van de in 2011 aangelegde infiltratieleiding verbeterd kan worden. In dit gebied verzamelt de cgOH gegevens van funderingen en grondwater per straat, welke uitgewerkt worden in straatprofielen.
- **Alyda van Raephorstlaan en omgeving**. In dit gebied zijn in 2017 drains aangelegd met een drainageniveau van NAP -3,15 m. Deze drains veroorzaken droogstand van funderingshout. De

opgave is om te bezien welke maatregelen getroffen kunnen worden om de grondwaterstand op orde te krijgen.

Afsluitend breekt Sieb de Jong een lans voor open communicatie. Hij nodigt de gemeente uit in discussie te gaan met bewoners over de bovengenoemde zes opgaven. De bewonersorganisaties zullen geen juridische stappen nemen. Hij nodigt het Hoogheemraadschap als middenpartij uit om voorstellen te doen om te komen tot constructief overleg.

5) Panel debat drie partijen

Ruud van Workum, projectleider Goed gefundeerd! leidt het panel debat in. Dit project in de Graven- en Bloemenbuurt is ruim twee jaar geleden gestart. Iedereen is bekend met de ramp in de Margrietstraat, waar panden afgebroken moesten worden. De ervaring leert dat funderingsproblemen vaak ontdekt worden als het al te laat is. Dit was de aanleiding om grootschalig funderingsonderzoek te doen naar de toestand van funderingen.

Inmiddels zijn 40 van de 50 woonblokken onderzocht. Voor 3 blokken is funderingsherstel op korte termijn onontkoombaar. Vervolgens laat Ruud een kaart zien waaruit blijkt dat bij 2/3 deel van de woonblokken droogstand optreedt. Tien jaar droogstand opgeteld is een rotte paalkop. De kosten van funderingsherstel van de woningen met droogstand raamt Ruud op 30 miljoen euro. Bij funderingsherstel is de gemeentelijke bijdrage aan het landelijke funderingsfonds circa 1,6 miljoen. Maar is de situatie daadwerkelijk zo rampzalig? Het antwoord hierop is nee. De omstandigheden in de Bloemenbuurt zijn optimaal om het grondwater op peil te brengen. Wanneer de al aangelegde infiltratieleidingen snel aangesloten worden op het oppervlaktewater dan kan 50 % van de woningen met droogstand “gered” worden. Indien het grondwaterpeil met een pomp verhoogd wordt tot NAP -2,65 m dan kunnen vrijwel alle door droogstand bedreigde woningen “gered” worden. Met een persleiding kan op korte termijn oppervlaktewater aangevoerd worden. Wareco heeft de meerkosten voor pomp en persleiding berekend op 0,15 miljoen euro. Deze kosten zijn bescheiden in vergelijking met de eerder genoemde kosten voor funderingsherstel. Samenvattend, de bewoners vragen om met een persleiding en pomp de grondwaterstand op korte termijn te verhogen tot NAP - 2,65 m.

Ruud van Workum sluit zijn inleiding af met de volgende vraag aan Dorenda Gerts en Joost Eerdmans: bent u bereid om samen met de eigenaren van de Graven- en Bloemenbuurt een plan op te stellen om droogstand van het funderingshout zoveel mogelijk te voorkomen? Op deze vraag antwoordt Dorenda Gerts dat het HHSK niet over grondwater gaat en dat de juridische aansprakelijkheid en de verantwoordelijkheid voor het lange termijn beheer nog uitgezocht moeten worden. Zij zegt als hoogheemraad toe haar nek uit te zullen steken om met deze pilot (proeftuin) van start te gaan.

Joost Eerdmans beantwoordt de vraag van Ruud van Workum volmondig met ja, de gemeente doet graag mee met de pilot. Hij gelooft in heldere afspraken en in doen wat je zegt. Hij heeft zijn ambtenaren gevraagd bij de opgaven van het masterplan plusjes en minnetjes te zetten. Op één na zijn het plusjes, dus we gaan de goede kant op, dus ook hier in het antwoord ja. Later in het debat stelt Andreas van Rooijen (Orchideestraat) de vraag waar het minnetje is gezet. Dit zijn de kleidammen. Kleidammen zijn ingewikkeld. Deze opgave wordt voorlopig geparkeerd.

Een bewoonster uit de Orchideestraat vraagt wanneer de infiltratie-drainageleidingen in de Bloemenbuurten aangesloten worden op de Erasmussingel, 2019 is volgens haar te laat. Joost Eerdmans antwoordt dat de gemeente op schema ligt met het vervangen van riolen en het meeleggen van infiltratieleidingen en met het aanleggen van waterpasserende verharding. Ambtelijk wordt bevestigd dat de aansluiting inderdaad in 2019 gepland is. Ruud van Workum vult aan dat er met ambtenaren aan een projectplan gewerkt wordt met als inzet om binnen een jaar met een fysiek gerealiseerd resultaat te komen. Joost Eerdmans zegt toe op korte termijn het aanvoeren van oppervlaktewater uit te laten werken. Dit is inherent aan de door hem gesteunde motie “pomp”.

Een bewoner stelt de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt om in een achtertuin van een woning uit te bouwen aan de orde (NB dit gaat over bouwvergunningvrij bouwen dat vanuit de wet mogelijk is). De vraag is hoe het verharderen van een achtertuin samenhangt met droogstand van funderingshout. Hoe gaan we hier mee om? Dorenda Gerts antwoordt “als het mag van het bestemmingsplan, dan ontkom je er niet aan”. Sieb de Jong brengt de reconstructie van de remise in de Bloemenbuurt West ter sprake. In het oosten van het land is het geregeld dat in een dergelijk geval de hemelwaterafvoer in de grond tot infiltratie komt. Joost Eerdmans denkt bij deze problematiek aan het treffen van compenserende maatregelen om het grondwater op peil te houden.

Ton Huiskens stelt een vraag namens de Initiatief Groep Statenlaankwartier (IGS). De Heiligerleelaan heeft zich bij dit initiatief aangesloten. Hij stelt vast dat de gemeente en waterschap vanavond een positieve houding uitstralen ten aanzien van het voorkomen van verdergaande paalrot. Twee weken geleden heeft de buurtvereniging overlegd over een buurtgerichte aanpak preventie paalrot. Vooraf is hij gebeld door een ingenieur van de afdeling water die hem vroeg bij bewoners geen valse verwachtingen te wekken ten aanzien van gemeentelijke medewerking. Hij vraagt de bestuurders of hij het goed begrepen heeft dat we die verwachting wel mogen wekken. Joost Eerdmans zegt positief te staan bij een dergelijke preventieve aanpak. Aan de voorkant zitten heeft zijn steun. Dorenda Gerts vindt de uitnodiging van het Masterplan heel goed, het waterschap wordt als een soort middenpartij gezien. Het HHSK gaat niet over grondwater, maar als het HHSK in termen van communicatie of anderszins een bijdrage kan leveren dan zal zij het niet nalaten.

Een bewoner van de Azaleastraat brengt de zeer kostbare aanleg van een waterbassin voor bluswater van de Maastunnel ter sprake. Dat kost miljoenen. Hij vraagt de wethouder waarom 1,5 ton voor een pomp zo'n probleem is. Waarom kan er volgende maand niet met de aanleg van de aanvoerleiding van oppervlaktewater begonnen worden? Joost Eerdmans antwoordt dat de Maastunnel een rijksmonument is en dat hieraan bijzonder eisen gesteld worden. Uw problematiek staat hier los van. Bij de discussie over pomp en persleiding is sprake van gedeelde verantwoordelijkheid. Joost Eerdmans vervolgt: “Ik begrijp goed hoe belangrijk dit voor u is. Ik denk graag met u mee”.

Vervolgens stelt een aantal bewoners vragen over de planning om met een pomp en persleiding de grondwaterstand in de Bloemenbuurt op korte termijn op peil te brengen. Deze bewoners vinden de antwoorden van Joost Eerdmans en de behandelende ambtenaar niet bevredigend. Er volgt een

herhaling van zetten. Er volgen geen concrete toezeggingen. Het volgende wordt naar voren gebracht:

- Joost Eerdmans wil eerst weten of de pomp effectief is. Als dit het geval is dan is hij bereid om in aanvulling van dertigduizend euro van de “motie pomp” te zoeken naar de resterende honderdtwintigduizend euro om de gewenste aanvoer van oppervlaktewater mogelijk te maken.
- de behandelende ambtenaar van de gemeente stelt dat de pomp niet zaligmakend is. Hij vraagt zich af of met een pomp het grondwater op het gewenste peil gebracht kan worden, het is mogelijk dat er water “verdwijnt”, daar is niets aan te doen. Tevens zijn de gevolgen van het opzetten van het grondwaterpeil nog niet te overzien. Hierbij speelt onder meer de verantwoordelijkheid en de aansprakelijkheid voor grondwateroverlast. Tevens wijst hij op de berekening van het waterschap dat met een directe aansluiting op het oppervlaktewater 90 % van de droogstaande woningen “gered” kunnen worden.

Sieb de Jong deelt mede dat de bureaus Deltares, Fugro en Wareco, in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu een studie uitvoeren naar actief grondwaterbeheer. Het eindrapport wordt op korte termijn uitgebracht. Volkert Lubbers van FUGRO vertelt dat een collega van hem aan het rapport meewerkt. Het rapport gaat over het actief op peil brengen van de grondwaterstand. Bestaande voorbeelden uit het hele land worden geanalyseerd, met accent op effectiviteit en efficiëntie (kosten). Joost Eerdmans is geïnteresseerd in innovatieve voorbeelden, zoals het op peil brengen van de grondwaterstand met een pomp. Voor dit soort initiatieven heeft de gemeente namelijk een potje, Citylab. Dat is ook de kern van de motie “pomp”. Hij doet een beroep op bewoners hiervan gebruik te maken. Frank Faber stelt een vraag over het indienen van een verzoek voor een bijdrage van Citylab. Zo’n aanvraag moet voor 1 juni ingediend worden. Is het dan nog realistisch om dit jaar een aanvraag in te dienen? Joost Eerdmans stelt dat in dit geval een schets voldoende is. Dit kan later uitgewerkt worden.

Een bewoner van het Statenplein vraagt of paalrot stopt als de palen weer onder water komen te staan. Sieb de Jong antwoordt dat met paalrot schimmelaantasting als gevolg van droogstand wordt bedoeld. Dit proces is onomkeerbaar want hout dat verrot is blijft verrot. Echter als het hout weer onder water staat zal het proces van schimmelaantasting stoppen.

Een bewoner stelt voor om met een aantal bewoners zelf de anderhalve ton bijeen te brengen en met de gemeente een soort terug verdienmodel overeen te komen. Dan is het probleem van geld van tafel. Joost Eerdmans vertelt dat de gemeente nooit belastinggeld mag teruggeven. Hij vraagt zich hierbij af of anderhalve ton wel voldoende is om pomp en persleiding aan te leggen. Dat is niet zijn grootste probleem. Voor hem zijn precedentwerking en de effectiviteit van de besteding van het geld cruciaal.

Lex Oskamp vraagt of er afspraken over trekken van palen gemaakt zijn. Hij heeft gelezen dat door het trekken van palen grondwater van een hoger naar een lager niveau kan stromen. Na enige discussie blijkt dat bij sloopwerkzaamheden het trekken van palen verboden is. Ondergrondse obstakels worden in kaart gebracht. Vervolgens wordt in de vergunning aangegeven hoe de palen afgezaagd moeten worden.

Een bewoner stelt nogmaals de vraag: “werkt het infiltratiesysteem wel, is het effectief”? De vervolgvraag is “waaruit de effectiviteit moet blijken”? De behandelende ambtenaar antwoordt “in ieder geval niet met een laboratorium proef”. Er zijn al veel bureaustudies gedaan en de uitdaging is om met waterschap en bewoners de gevraagde effectiviteit aan te tonen. Vervolgens wordt aan de gemeente gevraagd “wat is niet voldoende uitgewerkt in de huidige rapporten en welke extra informatie heeft de gemeente nog nodig om tot een besluit te komen?”. De behandelde ambtenaar antwoordt: het gaat over de effectiviteit van het opzetten van het grondwaterpeil met een pomp en de verantwoordelijkheden voor de effecten hiervan.

De laatste vraag wordt gesteld door Hilco Jansen, projectleider code oranje Goed gefundeerd!, werkzaam bij het Kennis Centrum Aanpak Funderingsproblematiek (KCAF). Hij stelt dat we horen dat het nodig is om oude riolen te vervangen, waterpasserende verharding aan te leggen, foutieve leidingen af te sluiten en goede leidingen aan te sluiten. Het vermoeden is dat er dan een watertekort is, waardoor snel water met een pomp moet worden aangevoerd. We weten ook nog niet wat de gevolgen zijn voor wateroverlast. Je kunt het niet allemaal uitrekenen. Je moet zoeken naar een optimum in de praktijk. Dit kan je regelen met een convenant, waarbij afspraken tussen gemeente, waterschap en bewoners gemaakt worden over geld, verantwoordelijkheden en (rand) voorwaarden. De bewoners zouden hierbij vertegenwoordigd kunnen worden door de bewonersorganisatie. Hiermede wordt ook het belangrijkste ambtelijke bezwaar (verantwoordelijkheden) onderkend.

6) Afsluiting

Antoinette Laan begrijpt heel goed dat veel van de aanwezigen denken dat er onvoldoende (concrete) voortgang is geboekt. Zij stelt dat bij de “pilot Bloemenbuurten” voortgeborduurd kan worden op de volgende drie punten. Ten eerste hebben de gemeente en het waterschap een duidelijk commitment afgegeven ten aanzien van de pilot, we gaan samen aan tafel zitten en we willen gezamenlijk vooruit. Bij de bewonersavond maart 2016 werd dit commitment nog niet afgegeven. Ten tweede is er overeenstemming over de aanleg van infiltratieleidingen en aansluiting op oppervlaktewater, pomp en persleiding staan nog ter discussie. Ten derde zit de urgentie van de problematiek nadrukkelijk “tussen de oren” van de wethouder. Zij bedankt de organisatie voor hun inzet en de aanwezigen voor hun aandacht.

Hierna bedankt Tineke van Oosten de sprekers en de leden van het panel. Hierbij overhandigt zij “een goede slok grondwater”.